

Bland texterna återfinnas några, som hittills i frikyrkliga kretsar och jämväl vid religiösa sammankomster sjungits på melodier av amerikanskt ursprung. Med sin påträngande och föga vederhäftiga karaktär ha dessa knappast någonting gemensamt med den egentliga kyrkomusiken eller med den lutherska koralen. Kommittén har därför ställt sig avvisande till de amerikanska melodierna och i deras ställe föreslagit nya. Som stöd för sitt handlingssätt härvidlag kan kommittén åberopa den ovilja, dessa underhaltiga melodier rönt i Sverige, där de olyckligtvis på texternas bekostnad inkommit i Sveriges psalmbokstilllägg, »Nya psalmer». Missnöjet där har tagit sig många uttryck. Bland andra har »Stockholms kyrkomusikerförening», som får anses fullt vederhäftig, inlagt en bestämd protest mot de i nämnda psalmbokstilllägg intagna mindre kyrkliga, okyrkliga eller musikaliskt mindervärdiga melodierna. Att de gå rätt skarpt tillrätta med dem belyses därav, att bland de misshagliga — i skrivelsen utprickade — melodierna återfinnas också de allbekanta melodierna till julsångerna: »O du saliga, o du heliga» och »Stilla natt, heliga natt!». Så sträng har vår psalmbokskommitté dock icke varit. De båda nämnda melodierna, som äro över hundra år gamla, ha för oss pietetsvärde och ingå, som känt, i vårt tilläggsförslag.

Kyrkomötets direktiv medgiver intagning av nya melodier i psalmbokstillägget.

Psalmbokskommittén har gjort, som Luther gjorde, i det den vänt sig till våra bästa kompositörer med anhållan om melodier för de nya originalpsalmer, vilka tillhöra meterklasser, som sakna motsvarighet bland tidigare koraler. Flere kompositörer av facket, som blivit vidtalade, ha icke lämnat bidrag, men glädjande är att bland de arbetsvilliga få räkna en av vår samtids största kompositörer, Jean Sibelius.

Av psalmbokstilläggets nya melodier framgår dock tydligt, att de gamla koralerna fått stå som förebilder. Förutom det, att flere av de nya melodierna gå i andlig folkmelodistil, framträder det folkliga därigenom, att samtliga melodier äro enkla och lättsjunga.

Schütz' Musikalische Exequien.

Heinrich Schütz: *Musikalische Exequien*, bearbetad och inrättad för konsertbruk av Georg Schumann. (Bärenreiter-Verlag, Kassel.)

DENNA DÖDSMÄSSA komponerades till minne av Heinrich Schütz' vän och beskyddare, prins Heinrich Postumus von Reuss, och utfördes vid dennes begravning den 4 februari 1636. Verket består av trenne olika avdelningar. I det förord, som kompositören själv skrivit till sitt verk, omtalar han, att det textliga underlaget till den första avdelningen, som är skriven i form av en tysk begravningsmässa, utgöres av de citat ur Den Heliga Skrift och de lösryckta satser ur olika psalmer, som den avlidne, då han kände döden nalkas, lät inpränta på sin

egen kista. Texten till de båda andra, kortare avdelningarna utgöres ävenledes av bibelcitater, av prinsen själv bestämda att användas vid begravningen.

Att detta textliga underlag skulle passa väl för Heinrich Schütz, förstår man med kännedom om kompositörens förkärlek för texter, hämtade direkt ur Bibeln, och den dramatiska gestaltningförmåga, som gjorde honom till en banbrytare inom 1600-talets tyska kyrkomusik. De lärdomar, Schütz inhämtat av italienska mästare, sådana som Gabrieli och Monteverde, kommo till sin fulla utveckling och fulländning i detta liksom i flera andra av kompositörens verk. Det är i all synnerhet anordningen med solostämmor, en eller flera tillsammans, omväxlande med kör, ävensom dubbelkörerna, som gör detta Exequien utomordentligt intressant och låter oss ana underbara klangeffekter och oanade möjligheter att musikaliskt levandegöra denna i och för sig odödliga text.

Redan vid det inledande Kyriet i den första avdelningen fångslas man oemotståndligt av de trenne huvudmotiven »Herr Gott Vater im Himmel, Jesu Christe, Gottes Sohn, Herr Gott heiliger Geist, erbarm dich über uns», sjungna av 6-stämmig kör, sammanbundna med varandra, omvälvda och bekransade med ord sådana som »Christus ist mein Leben, Sterben ist mein Gewinn», sjungna av solostämmor, en och en eller flera tillsammans. Hela denna första avdelning fortsätter i en dramatiskt levande omväxling mellan recitativiska solosånger och körer, de senare hållna i en enkel, lättsjungen och kraftig men genom den ytterst livliga stämföringen effektfull stil. Bland de många koralatserna, av vilka flertalet äro behandlade mycket fritt, märkas den av ljusa kvinnoröster intonerade och i jublande 7-stämmighet avslutade »Mit Fried und Freud ich fahr dahin». De recitativiska solopartierna, som i regel utmärkas av rytmisk och melodisk livfullhet, tyngas i några fall av en mängd upprepningar av samma ord på sekvensartade melodibildningar. Överhuvudtaget torde vid uppförandet av verkets första del de största svårigheterna möta vid de stundom tekniskt krävande solopartierna.

Dödsräddans andra del utgöres av den dubbelköriga motetten: »Herr, wenn ich nur dich habe», en tonbild fylld av den ursprungliga kraft, som vilar över Schütz' körer och som här ger en ståtlig bredd åt de trosvisna orden ur Davids 73:dje psalm.

I den tredje delen, som också är dubbelkörig, utföres av den ena, en 5-stämmig kör, Simeons lovsång: »Herr, nun lässest du deinen Diener», medan den andra, bestående av tre solostämmor, sjunger: »Selig sind die Toten, die in dem Herren sterben» o. s. v.

Musikalische Exequien är utan tvivel ett av Schütz' mest fulländade verk, fullt jämförligt med hans »Passionen» och i dramatisk gestaltningkonst kanske överträffande dem. Icke minst för de senare delarnas skull, motetten och Simeons lovsång, vilka mycket väl och utan större svårigheter kunna tänkas separat utförda, kan Schütz' Exequien rekommenderas till praktiskt bruk åt alla kyrkomusiker, som tagit till sin uppgift att föra fram något av de gamla oöverträffade mästarernas verk.

C. Rogberg.